अनिष्टं सर्व्वभूतानां मरणं नाम भारत । मृत्युकाले हि भूतानां सद्यो जायेत वेपथुः ।
जातिजन्मजरादुःखैर्नित्यं संसारसागरे । जन्तवः परिवर्त्तन्ते मरणादुद्विजन्ति च ।
गर्भवासेषु पच्यन्ते क्षाराम्लकटुकैरसैः । मूत्रश्लेष्मपुरीषाणां परुषैर्भृशदारुणैः ।
जाताश्चाप्यरसास्तत्र छिद्यमानाः पुनः पुनः । पाच्यमानाश्च पच्यन्ते विवशा मांसगृद्धिनः ।
कुम्भीपाकेषु पच्यन्ते तां तां योनिमुपागताः । आक्रम्य मार्य्यमाणाश्च भ्राम्यते वै पुनः पुनः । ४०१
नात्मनोऽस्ति प्रियतमः पृथिवीमनुसृत्य ह । तस्मात् प्राणिषु सर्व्वेषु दयावानात्मवान् भवेत् ।
सर्व्वमांसानि यो राजन् यावज्जीवं न भक्षयेत् । स्वर्गे स विपुलं स्थानं प्राप्नुयान्नात्र संशयः ।
ये भक्षयन्ति मांसानि भूतानां जीवितैषिणां । भक्ष्यन्ते तेऽपि भूतैस्तैरिति मे नात्र संशयः ।
मां स भक्षयते यस्माद्भक्षयिष्ये तमप्यहं । एतन्मांसस्य मांसत्वमनुबुध्यस्व भारत ।
घातको बध्यते नित्यं ततो बध्यति भक्षिता । आक्रोष्टा क्रुध्यते राजन् द्विषन् द्वेष्यत्वमाप्नुयात् । ४०१५
येन येन शरीरेण यद्यत्कर्म्म करोति यः । तेन तेन शरीरेण तत्तत् फलमुपाश्नुते ।
अहिंसा परमो धर्म्मस्तथाऽहिंसा परो दमः । अहिंसा परमं दानमहिंसा परमं तपः ।
अहिंसा परमो यज्ञस्त्वहिंसा परमं बलं । अहिंसा परमं मित्रमहिंसा परमं सुखं ।
अहिंसा परमं सत्यमहिंसा परमं श्रुतं । सर्व्वयज्ञेषु वा दानं सर्व्वतीर्थेषु चाप्लुतं ।
सर्व्वदानफलञ्चापि नैतत्तुल्यमहिंसया । अहिंस्रस्य तपोऽक्षय्यमहिंस्रो यजते सदा । ४०२०
अहिंस्रः सर्व्वभूतानां यथा माता यथा पिता । एतत् फलमहिंसाया भूयश्च कुरुपुङ्गव ।
न हि शक्या गुणा वक्तुमपि वर्षशतैरपि ।

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि अहिंसाफलकथने षोडशाधिकशततोऽध्यायः ॥ ११६ ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ अकामाश्च सकामाश्च ये हताः स्म महामृधे । कां गतिं प्रतिपद्यन्ते तन्मे ब्रूहि पितामह ।
दुःखं प्राणपरित्यागः पुरुषाणां महामृधे । जानासि त्वं महाप्राज्ञ प्राणत्यागं सुदुष्करं ।
समृद्धे वाऽसमृद्धे वा शुभे वा यदि वाऽशुभे । कारणं तत्र मे ब्रूहि सर्व्वज्ञो ह्यसि मे मतः । ४०२५
॥ भीष्म उवाच ॥ समृद्धे वाऽसमृद्धे वा शुभे वा यदि वाऽशुभे । संसारेऽस्मिन् समायाताः प्राणिनः पृथिवीपते ।
निरता येन भविन तत्र मे शृणु कारणं । सम्यक् चायमनुप्रश्नस्त्वयोक्तस्तु युधिष्ठिर ।
अत्र ते वर्त्तयिष्यामि पुरावृत्तमिदं नृप । द्वैपायनस्य संवादं कीटस्य च युधिष्ठिर ।
ब्रह्मभूतश्चरन् विप्रः कृष्णद्वैपायनः पुरा । ददर्श कीटं धावन्तं शीघ्रं शकटवर्त्मनि ।
गतिज्ञः सर्व्वभूतानां भाषाज्ञश्च शरीरिणां । सर्व्वज्ञः स तदा दृष्ट्वा कीटं वचनमब्रवीत् । ४०३०
॥ व्यास उवाच ॥ कीट संत्रस्तरूपोऽसि त्वरितश्चैव लक्ष्यसे । क्व धावसि तदाचक्ष्व कुतस्ते भयमागतं ।
॥ कीट उवाच ॥ शकटस्यास्य महतो घोषं श्रुत्वा भयं मम । आगतं वै महाबुद्धे स्वन एष हि दारुणः ।
श्रूयते न च मां हन्यादिति ह्यस्मादपक्रमे । श्वसताञ्च शृणोम्येवं गोपुत्राणां प्रतोदतां ।
वहतां सुमहाभारं सन्निकर्षस्वनम्प्रभो । नृणाञ्च संवाहयतां श्रूयते विविधः स्वनः ।